

Konkurs genast, senare eller kanske inte alls

Tidningen Talouselämä skrev i en nyhet den 16 november 2020 att *den temporära lindringen av konkurslagen till följd av coronakrisen upphör i slutet av januari. Inom turism- och restaurangbranschen är man rädd för en konkursvåg.* Turism- och restaurangförbundet MaRa konstaterade i ett pressmeddelande den 16 november 2020 att *riksdagen är skyldig att skydda företagen inom turism- och restaurangbranschen mot konkurser och de anställda mot arbetslöshet så länge som coronakrisen och restriktionerna pågår.* Den temporära lagen har också väckt motstånd och gett upphov till livliga diskussioner till exempel i sociala medier. De som kritiserar lagen anser att en temporär lag gör mera skada än nytta. Tankesmedjan Liberias innehållsdirektör Tere Sammallahhti uttryckte sig ungefär så här på Twitter: *”Jag tror att slutresultatet av detta trick är att allt fler firmor går i konkurs, eftersom de inte har haft möjlighet att inkassera skulder från sina gäldenärer och därför själva blir insolventa”.* En annan person kommenterar ärendet med att *”förlusterna socialiseras”.*

Målet med den temporära ändringen i konkurslagen är att skydda friska företag som till följd av coronakrisen råkat i betalningssvårigheter, från att gå i konkurs. Lagens syfte är gott och bör understödjas. I och med coronakrisen är konkurshotet verkligen också för många små och medelstora företag inom bageri- och konditoribranschen.

Det är ändå motiverat att fråga sig om en sådan här temporär lag överhuvudtaget är förnuftig och hur länge lagen borde vara i kraft. Utgångsmässigt står det klart att samhället inte i all evighet kan stöda företag med betalningssvårigheter. Vid sidan av coronaviruset finns det ofta också andra skäl till företagens ekonomiska problem. Å andra sidan står det lika klart att krisen som nu pågår är helt exceptionell. Skälet till att otaliga företag har råkat i ekonomiska svårigheter är uttryckligen de begränsningar som statsmakten infört för företagen under coronakrisen. Samtidigt har de olika rekommendationerna och/eller förpliktelserna till medborgarna också orsakat företagen stor skada.

Själv har jag alltid tolkat rätten till skadeersättning så att den som orsakar skadan är skyldig att ersätta den. Den som orsakar skadan kan inte frikännas från sitt ansvar genom att beklaga sitt agerande och uppmanar den som lidit skada att *”ta ett lån, så klarar du av de problem som jag har orsakat”.* När statsmakten genom olika beslut om restriktioner har orsakat företagen ekonomisk skada, är det klart att statsmakten också ska vidta olika åtgärder som syftar till att ersätta dessa skador. Till dessa åtgärder hör också olika tillfälliga ingrepp i lagstiftningen, såsom den temporära ändringen i konkurslagen. Genom dylika undan-

tagsåtgärder ger statsmakten många företag åtminstone en chans att ta sig ur den svåra belägenhet, som staten försatt företagen i. Ändå verkar många människor utgå ifrån att statsmakten inte borde ersätta de skador den orsakat, eftersom det handlar om något slags *”socialisering av förluster”* eller användning av *”mina skattepengar”* till fel ändamål. Men samtidigt ser man det som helt normalt att använda skattepengar till att betala exempelvis arbetslöshetsersättningar.

Det speciella påståendet om *”socialisering av förlusterna”* fick mig att fundera på vilken slags *”socialisering av företagsvärlden”* det handlar om i de jämnstora löneuppgörelser för alla företag som arbetsmarknadsorganisationerna avtalar om. I dem fördelas pengarna lika till alla, oberoende av om alla företag har råd till det. Lönebetalningsförmågan hos olika företag inom samma bransch varierar stort. Till följd av coronakrisen har situationen förvärrats ytterligare, då man vet att krisen har drabbat företag inom samma bransch på helt olika sätt. Trots detta ingår man fortfarande avtal om jämnstora löneuppgörelser för olika branscher, vilket leder till att alla arbetstagares löner höjs lika mycket utan att överhuvudtaget beakta de enskilda företagens ekonomiska situation. Detta i synnerhet inom branscher där det enligt kollektivavtalet inte ens finns möjlighet till lokala avtal, såsom livsmedelsindustrin (inkl. bageri- och konditoribranschen). Branschens stora, framgångsrika företag bidrar i sin tur till att konkurrenterna som befinner sig i en sämre ekonomisk situation tvingas betala större löneförhöjningar än deras lönebetalningsförmåga egentligen tillåter. Detta problem blir extra tydligt för företag i en bransch som följer ett allmänt bindande kollektivavtal. Icke-organiserade företag som inte hör till arbetsgivarförbundet tvingas följa en löneuppgörelse, vars process de själva inte alls kunnat påverka*. I synnerhet de avtal om löneuppgörelser som ingås nu under coronakrisen försvårar ytterligare situationen för de företag som redan befinner sig i ekonomiska svårigheter.

Själv anser jag att statsmakten ska både stöda och skydda företagen åtminstone så länge som staten orsakar företagen skada genom sina egna coronakrisrelaterade åtgärder. Om stödpengarna och stödåtgärderna sist och slutligen går förlorade när det gäller vissa företag, så är detta priset som måste betalas för att friska företag med tillfälliga betalningssvårigheter ska undvika en konkurs.

Mika Väyrynen

*Lokala avtal är inte annars heller tillåtna för icke-organiserade företag.